

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet

Vår referens/dnr:
Patrik Karlsson

Er referens/dnr:
A2025/00388

Remissvar

Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete

Svenskt Näringsliv har givits möjlighet att lämna remissvar på utredningen Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete (SOU 2025:29).

Svenskt Näringsliv samlar 60 000 medlemsföretag med över 2 miljoner medarbetare i 48 olika bransch- och arbetsgivarförbund. Svenskt Näringsliv och medlemsorganisationerna företräder näringslivet.

Svenskt Näringsliv välkomnar förslag som syftar till att stärka chansen till arbete för personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Sådan politik behöver både beakta behoven och förutsättningarna hos individen och hos den arbetsgivare som står i begrepp att anställa.

Det av staten helägda företaget Samhall har en särställning på den svenska arbetsmarknaden. Bolagets konstruktion, styrning och uppdrag påverkar arbetsmarknadens funktionssätt.

Svenskt Näringsliv kan konstatera att Samhalls verksamhet har upplevt mångfacetterad problematik under många år. Till exempel rörande konkurrenssnedvridning, brister i arbetsmiljön, otillräcklig arbetsledning, otydligheter kring målgrupp och få varaktiga övergångar till ordinarie arbetsmarknad.

Svenskt Näringsliv anser att det är olyckligt att Samhall har vuxit till den omfattning bolaget har i dag. Likaså är det olyckligt att Samhall inte har kunnat diversifiera sin verksamhet mer. Idag arbetar ungefär hälften av medarbetarna inom lokalvård. Det innebär att Samhalls verksamhet inom lokalvård är 2–3 gånger större än de största städbolagen på den reguljära marknaden. Samhalls marknadsdominans inom lokalvård utgör ett problem både servicebranschen. Samhalls orientering mot lokalvård är även ett problem för bolagets medarbetare, då möjligheten till variation i arbetsuppgifter blir begränsade.

Utredningen behandlar så kallad "inlåsnings", vilket innebär att medarbetare på Samhall har svaga incitament att ta ett annat arbete. Medarbetare i skyddat arbete på Samhall har i praktiken ett mycket starkt anställningsskydd. Medarbetarna anställs som regel i

tillsvidareanställningar (provanställningar förekommer inte) och risken för uppsägning på grund av arbetsbrist är i princip obefintlig. Därtill uppgår grundlönen och lönetillägg till en nivå som tydligt överstiger löneläget i jämförbara anställningar på den reguljära arbetsmarknaden. Detta försvårar enligt Svenskt Näringslivs mening förutsättningarna till varaktiga övergångar. De svaga incitamenten för övergångar bidrar till att personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga i lägre utsträckning arbetar på den reguljära arbetsmarknaden.

Svenskt Näringsliv delar utredningens beskrivning av att det föreligger en risk att enskilda individer inte får det stöd de behöver av Arbetsförmedlingen innan skyddat arbete blir aktuellt. Myndigheten saknar förmåga att tillhandahålla stöd i den omfattning som möter behoven kopplat till arbetslösa med en funktionsnedsättning. Svenskt Näringsliv menar att det delvis beror på att Arbetsförmedlingens uppdrag är omfattande och för brett¹. Det innebär att personer med funktionsnedsättning inte ges tillräckligt stöd för att komma i arbete vilket i förlängningen innebär att Samhall slutligen blir enda alternativet till sysselsättning.

Utredningen pekar också på att Arbetsförmedlingens personalresurser har minskat och att detta tillsammans med andra förändringar inom myndigheten påverkar myndighetens förutsättningar att arbeta med målgruppen. Detta är ytterligare ett skäl till att också avgränsa och tydligare fokusera myndighetens uppdrag.

Svenskt Näringsliv har kritiserat Arbetsförmedlingen för de mycket långa ledtiderna från inskrivning till identifiering av funktionsnedsättning². Utredningen konstaterar att ledtiderna har kortats något men att det fortsatt tar nära 300 dagar i genomsnitt. Det kan inte anses vara tillfredsställande. Att individer hinner bli långtidsarbetslösa innan myndigheten har identifierat om en individ har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan inte få fortgå.

Sammantaget finner Svenskt Näringsliv det som osannolikt att utredningens förslag är tillräckliga i förhållande till de problem som beskrivs. Svenskt Näringsliv anser att Samhalls omfattning i stället successivt bör minska avsevärt mer än de fem procent som utredningen föreslår. Det bör ge bättre förutsättningar till ökad kvalitet i verksamheten samt bidra till minskad konkurrensproblematik.

Ställningstaganden

Utredningen pekar på den ekonomiska styrningen av Samhall är problematisk, framför allt gällande att ersättningen inte räknas upp med automatik. Svenskt Näringsliv avstyrker utredningens förslag att merkostnadsersättningen ska räknas upp årligen. En automatisk årlig uppräknings av merkostnadsersättningen skulle möjligen kunna medföra att Samhalls marknadsagerande skulle kunna bli mindre aggressivt. Men, en årlig uppräknings av merkostnadsersättningen leder, allt annat lika, till stadigt ökade statliga utgifter för verksamheten på sätt som inte kan anses ändamålsenliga.

Svenskt Näringsliv konstaterar att utredningens förslag om en förstärkt introduktionsperiod leder till lägre arbetskraftskostnader också kan ha en dämpande effekt på Samhalls agerande på marknaden. Förslaget om den förstärkta introduktionsperioden kan även bidra

¹ Svenskt Näringsliv, *Vem gör vad inom arbetsmarknadspolitiken?* juni 2024.

² Svenskt Näringsliv, *Lönebidrag - stärker kompetensförsörjningen*, september 2024.

till att minska problemet med att anställningar på Samhall är mer attraktiva än anställningar på den reguljära arbetsmarknaden. Svenskt Näringsliv tillstyrker därför utredningens förslag om en förstärkt introduktionsperiod.

Svenskt Näringsliv tillstyrker utredningens förslag avseende målen för övergångar. Det framstår som rimligt att målen för övergångar differentieras för medarbetare som har skyddat arbete respektive medarbetare som har lönebidrag för utveckling.

Svenskt Näringsliv tillstyrker utredningens förslag att regeringen bör ge Arbetsförmedlingen i uppdrag att följa upp handlägningsprocessen och arbetet med arbetsplatsförlagda insatser för personer med funktionsnedsättning. Ett sådant arbete bör leda till att ledtiden för att identifiera en funktionsnedsättning bör kortas avsevärt.

Svenskt Näringsliv

Mia Bernhardsen

Patrik Karlsson